

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอโคกศรีสุพรรณ..... จังหวัด..สกลนคร.
ข้อมูล ณ วันที่.....๘.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ....๒๕๖๔.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายยักษิณี ยางธิสาร....

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๕๑ หมู่ที่ ๙ ต.เหล่าโพนค้อ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร....

โทรศัพท์ ๐๘๓-๓๕๑๙๖๓...Facebook :- Line :- ยักษิณี ยางธิสาร...(๐๘๓๓๕๑๙๖๓)

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๖.....ปัจจุบันอายุ ๕๒ ปี.....

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๖ สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยยาง
คณะ/สาขาวิชา.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓๐๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ...๒๕๕๗...

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ไร่นาสวนผสมเกษตรผสมผสาน.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๓.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑.แปลงเรียนรู้ด้านการเพาะพันธุ์และการปลูกผักหวาน

๒.แปลงเรียนรู้ด้านการขยายพันธุ์พืชด้วยเมล็ด

๓.แปลงเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน...๕.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑.ฐานเรียนรู้ด้านการเพาะพันธุ์และการปลูกผักหวาน

๒.ฐานเรียนรู้ด้านการขยายพันธุ์พืชด้วยเมล็ด

๓.ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

๔.ฐานเรียนรู้ด้านประมง

๕.ฐานเรียนรู้ด้านการปลูกพืชผสมผสาน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑.การเพาะพันธุ์และการปลูกผักหวาน

๔.๑.๒.การขยายพันธุ์พืชพืชวิธีเพาะเมล็ด

๔.๑.๓.การขยายพันธุ์พืชเพื่อเพิ่มมูลค่า

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๑ เศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๒ การใช้เนื้ออย่างรู้คุณค่า

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคพืช

๔.๒.๒ การผลิตน้ำหมักชีวภาพ

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

“การขยายพันธุ์พืชเพื่อเพิ่มมูลค่า” เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับไม้ผลไม้ยืนต้น รวมถึงจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตและขยายพันธุ์พืชได้เป็นจำนวนมากและมีคุณภาพที่สูงขึ้น ทำให้มีผลผลิตที่หลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้น ซึ่งประโยชน์ของการขยายพันธุ์พืชเพื่อเพิ่มมูลค่านั้น ประกอบไปด้วย

- เพิ่มผลผลิต : การขยายพันธุ์พืชช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตพืชได้จำนวนมากและมีคุณภาพดีขึ้น ทำให้สามารถขายได้มากขึ้นและมีกำไรเพิ่มขึ้น

- เพิ่มความหลากหลายของผลผลิต : การขยายพันธุ์พืชจะช่วยให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้หลากหลายชนิด ทำให้มีผลผลิตที่มีความหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้น

- เพิ่มมูลค่าของผลผลิต : ผลผลิตที่ได้จากการขยายพันธุ์พืชมีคุณภาพดีขึ้น ทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น และสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมได้

- ลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากภายนอก : การขยายพันธุ์พืชช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตวัตถุดิบที่จำเป็นได้เอง ทำให้ลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากภายนอกและลดต้นทุนการผลิตได้

- สร้างรายได้เพิ่มเติม : การขยายพันธุ์พืชสามารถนำไปสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพิ่มมูลค่าและ

สร้างรายได้เพิ่มเติมได้

โดยมีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้เป็นการบรรยายพร้อมสาธิต ให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติจริง ซึ่งวิธีการขยายพันธุ์พืช เน้นการสอนเพื่อนำไปปฏิบัติในพื้นที่ได้จริง ประกอบด้วยเนื้อหาหลักๆที่เกี่ยวข้องกับการขยายพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับเกษตรกรและพื้นที่ ดังนี้

๑. การเพาะเมล็ด : เป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดที่สุด เหมาะสำหรับพืชหลายชนิด เช่น ไม้ผล ไม้ยืน และไม้ป่าเศรษฐกิจ ข้อดี : ทำได้ง่ายและรวดเร็ว, ทำได้ทุกฤดูกาล ไม่ค่อยติดโรคไวรัสจากต้นแม่ มีรากแก้ว ทำให้มีความแข็งแรง หยั่งรากลึกหาน้ำและอาหารได้ดี ข้อเสีย : มักมีการกลายพันธุ์ ออกผลช้ากว่า ได้ต้นที่สูงใหญ่จึงไม่สะดวกต่อการเก็บเกี่ยวและดูแลรักษา ต้นที่ได้มีขนาดที่ไม่สม่ำเสมอ พืชบางชนิดไม่มีเมล็ดหรือเป็นหมัน พืชบางชนิดงอกช้า

๒. การปักชำ : เป็นการนำกิ่งหรือส่วนของพืชมาปลูกลงในดินเพื่อให้แตกรากและงอกใหม่ เลือกใช้กิ่งชนิดกิ่งแก่กิ่งอ่อน ลักษณะสีเขียวปนน้ำตาล ความยาวประมาณ ๒๕-๓๐ เซนติเมตร ตัดส่วนโคนกิ่งใต้ข้อห่าง ๑ เซนติเมตร เป็นรูปปากฉลามเอียงทำมุม ๔๕ องศา แล้วนำมาจุ่มในสารละลายเร่งการเกิดราก ผึ่งให้แห้งเล็กน้อย นำกิ่งปักลงในถุงซีดีแล้วกลบให้กิ่งเอียงทำมุม ๓๐ องศา จากแนวตั้งฉาก ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน กิ่งปักชำมีการเกิดราก จากนั้นย้ายเลี้ยงในดินผสมบรรจุในถุงดำประมาณ ๑ - ๒ เดือน จนกิ่งปักชำมีการแตกใบใหม่ออกมา แล้วจึงนำลงปลูกลงแปลง

๓. การตอนกิ่ง : เป็นการนำกิ่งของพืชมาตัดแล้วนำไปปลูกลงในดินหรือวัสดุปลูกเพื่อให้แตกรากและงอกใหม่ ข้อดี คือมีอาหารจากต้นแม่มาเลี้ยงในช่วงที่รอให้เกิดราก นิยมทำในฤดูฝน โดยเลือกตอนกิ่งที่แข็งแรงพอสมควร มักนิยมใช้กิ่งที่ตั้งตรง เพราะออกรากง่ายกว่ากิ่งที่อยู่ในแนวนอน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ ๐.๕ ซม. ขึ้นไป มีวิธีการดังนี้

- การเลือกกิ่ง เลือกกิ่งตอนที่มีความสมบูรณ์ ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกิ่งตั้งแต่ ๐.๕ เซนติเมตรขึ้นไป มักใช้กิ่งตั้งตรงมากกว่ากิ่งที่อยู่ในแนวนอน เช่น กิ่งกระโดน เพราะมีการเกิดรากดีกว่า
- การควั่นกิ่ง เพื่อให้เกิดการสะสมอาหารบริเวณตอนบนของรอยควั่น ความยาวแผลที่ควั่นกิ่งประมาณ ๑ นิ้ว จากนั้นใช้มีดชุบน้ำยาฆ่าเชื้อด้านนอกออก
- การใช้สารเร่งราก นำเซราดิคซ์ (IBA ความเข้มข้น ๓,๐๐๐ ppm) ละลายด้วยน้ำ ใช้พู่กันทาบริเวณรอยแผลด้านบน ทิ้งให้แห้งพอสมควร ๑-๒ ชั่วโมง แต่ถ้าหากเกษตรกรไม่มีสารเร่งราก สามารถใช้กะปิ ทาตรงบริเวณควั่นกิ่งแทนได้ หรือไม่มีสารเร่งรากก็ได้
- การหุ้มกิ่งตอน ใช้ขุยมะพร้าวเป็นตุ้มตอน โดยนำมาแช่น้ำแล้วบีบพอหมาด ๆ บรรจุใส่ถุงพลาสติกขนาดประมาณ ๒ x ๔ นิ้ว แล้วนำไปหุ้มกิ่งตอน
- การดูแลรักษากิ่งตอนขณะออกราก ต้องรักษาความชื้นให้เหมาะสม ถ้าเป็นช่วงหน้าแล้งต้องมีการให้น้ำตุ้มตอนเพิ่มขึ้น หลังจากตอนประมาณ ๑ - ๒ เดือน ตัดกิ่งตอนลงถุง และเลี้ยงไว้ในโรงเรือนเพาะชำประมาณ ๑ - ๒ เดือน แล้วจึงนำปลูกลงแปลงได้

๔. การต่อกิ่งแบบเสียบยอด : เป็นการนำกิ่งของพืชมาต่อกันเพื่อให้ได้พันธุ์ใหม่ที่มีคุณสมบัติที่ดีกว่า การนำกิ่งพันธุ์ดีมาต่อบนต้นตอ มักใช้สำหรับการเปลี่ยนพันธุ์พืชมากกว่าการขยายพันธุ์ นิยมใช้แพร่หลายและได้ผลดีกับทั้งไม้ผลและไม้ประดับ เช่น มะม่วง ขนุน เพ็ญฟ้า ขบา โกศล เป็นต้น ปัจจัยสำคัญที่สุดในการต่อกิ่งคือ ต้นตอและต้นพันธุ์ดีเมื่อต่อแล้ว เนื้อเยื่อเจริญของต้นตอและกิ่งพันธุ์ดีต้องเชื่อมต่อกันได้ สามารถเจริญเติบโต ออกดอกและติดผลได้ โดยมีวิธีการดังนี้

- การเตรียมต้นตอ เลือกต้นตอขนาดใกล้เคียงกับกิ่งพันธุ์ดี ตัดต้นตอบริเวณที่ไม่มีข้อหรือตาให้เป็นมุมฉาก ผ่าต้นตอตามยาวให้ลึกประมาณ ๑ - ๒ นิ้ว แล้วแต่ขนาดของกิ่ง
- การเตรียมกิ่งพันธุ์ดี เลือกกิ่งพันธุ์ดีให้มีขนาดใกล้เคียงกับต้นตอ เชือนโคนกิ่งพันธุ์ดีให้เฉียงลงทั้งสองข้างเป็นรูปลิ้นยาวประมาณ ๑ - ๑/๒ นิ้ว
- การเสียบกิ่งพันธุ์ดีบนต้นตอ เผยรอยผ่าบนต้นตอโดยใช้ใบมีดสอดเข้าไป ปิดมีดให้รอยผ่าเผยออก สอดโคนกิ่งพันธุ์ดีให้แนบเนื้อเยื่อเจริญของต้นตอและกิ่งพันธุ์ดีทับกัน พันด้วยเทปพลาสติกให้แน่น

การใช้ส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น ปีกชำกิ่ง ตอนกิ่ง ทาบกิ่ง ต่อกิ่ง เสียบยอด ข้อดี คือ ได้ต้นที่ตรงตามพันธุ์ ออกผลเร็วกว่าต้นที่เพาะจากเมล็ด ได้ต้นที่ไม่สูงเกินไป สะดวกแก่การเก็บเกี่ยวและดูแลรักษา ได้ต้นที่มีขนาดสม่ำเสมอ ข้อเสีย คือ ทำได้ยากกว่าการเพาะเมล็ด ต้องอาศัยความชำนาญและประสบการณ์ มักต้องทำในสภาพอากาศที่เหมาะสม ถ้าต้นแม่เป็นโรค ต้นใหม่ที่ได้มักติดโรคมาร่วมด้วย ไม่มีรากแก้ว ทำให้หักล้มง่าย ซึ่งในการถ่ายทอดความรู้ด้านการขยายพันธุ์พืช ก็เน้นการสอนและการฝึกปฏิบัติที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ของตัวเอง และขยายผลสู่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตรมาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นคือการรับรู้ผลของการทำการเกษตรแบบเดิมๆ ที่เคยกระทำแบบซ้ำๆ และผลที่ได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ทันกับยุคสมัย จึงมีแรงบันดาลใจ ความต้องการแก้ปัญหาเดิมๆ เพื่อสร้างโอกาสใหม่ในการทำการเกษตร ด้วยการนำความรู้และเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตรมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสร้างรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาหรือความท้าทายของเกษตรกรต้นแบบที่ผลักดันให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาใช้ คือ

- ปัญหาศัตรูพืชและโรคระบาดที่ควบคุมได้ยาก
- การใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่ไม่เหมาะสม ทำให้ต้นทุนสูงและกระทบสิ่งแวดล้อม
- ดินเสื่อมสภาพจากการปลูกพืชซ้ำซากและใช้สารเคมีสะสม
- ขาดการวางแผนการผลิตตามหลักวิชาการ
- ราคาผลผลิตไม่แน่นอน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ตัวอย่างกิจกรรมในแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. อำเภอโคกศรีสุพรรณ มีดังนี้

-การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน : ใช้ปุ๋ยเฉพาะที่พืชต้องการ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการดูดซึมของพืช

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์/ชีวภาพในแปลง : ลดการใช้เคมี ลดต้นทุน และฟื้นฟูดิน
- การปลูกพืชคลุมดินและพืชร่วมระบบ : เพื่อปรับปรุงดินและลดการใช้ยาฆ่าวัชพืช
- การใช้สารชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช : เช่น เชื้อราบีบเวอเรีย เชื้อไตรโคเดอร์มา
- การแปรรูปผลผลิตเพิ่มมูลค่า : เช่น ผลไม้แปรรูปมะขามเปรี้ยวฝักโต
- การจัดการเกษตรแบบผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ : ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และทำประมงในพื้นที่เดียวกัน มีแหล่งน้ำเพื่อความมั่นคงในการผลิต พึ่งพาตนเอง ลดการใช้ทรัพยากรภายนอก

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- วิเคราะห์ปัญหาและตั้งเป้าหมาย เช่น สำรวจและระบุว่า ศพก.หรือพื้นที่การเกษตรมีปัญหาอะไร
- ศึกษาและเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- ทดลองทำในพื้นที่เล็กก่อนขยายผล
- ขยายผลและปรับใช้จริง
- ฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้
- ติดตามผลและประเมิน
- ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ขั้นตอนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. เก็บตัวอย่างดินในแปลง

เก็บตัวอย่างดินจากแปลงที่ต้องการปลูกพืช โดยใช้จอบหรือเครื่องมือเก็บดินชุดลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม. (สำหรับพืชไร่หรือผัก) หรือ ๓๐ ซม. (สำหรับไม้ผล) เก็บจากหลาย ๆ จุดในแปลง (๑๐-๑๕ จุด) แล้วนำมาผสมกันให้เป็นตัวอย่างรวมตากลมหรือผึ่งให้แห้งในที่ร่ม บดให้ร่วน และร่อนเอาสิ่งแปลกปลอมออก

๒. ส่งวิเคราะห์ที่ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนหรือสำนักงานเกษตรอำเภอ

๓. แปลผลการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการให้ปุ๋ย

๔. ใช้สูตรปุ๋ยตามความต้องการของพืชในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต

๕. ติดตามผลหลังการใช้และปรับปรุงสูตรในรอบถัดไป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด...๖.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)มะกรูด.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๒)มะนาว.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๓)ลิ้นจี่.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๔)สะตอ.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๕)น้อยหน่า.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๖)ยางนา.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๗)เกล็ดจีน.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๘)เสม็ดแดง.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๘)ผักหวานป่า.....	พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....	(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลาตะเพียน.....	จำนวน.....๒,๐๐๐.....	(หน่วย...ตัว....)
๒.๒)ปลานิล.....	จำนวน.....๒,๐๐๐.....	(หน่วย...ตัว....)
๒.๓)	จำนวน.....	(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)	โค.....	จำนวน.....๔.....	(ตัว)
๓.๒)	กระบือ.....	จำนวน.....๑.....	(ตัว)
๓.๓)	ไก่.....	จำนวน.....๕๐.....	(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)	ข้าว.....	จำนวน.....๕.....	(หน่วย..ไร่....)
๔.๒)		จำนวน.....	(หน่วย.....)
๔.๓)		จำนวน.....	(หน่วย.....)

.....

.....

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า...เพาะพันธุ์กล้าไม้.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ๑.๑)ถุงเพาะกล้าไม้.....เป็นเงิน.....๓๓,๓๕๐.....บาท/ไร่
 ๑.๒)แกลบดำ.....เป็นเงิน.....๒๖,๐๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๓)ดินผสม.....เป็นเงิน.....๒,๕๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๔)ค่าปุ๋ย.....เป็นเงิน..... ๕,๙๕๐.....บาท/ไร่
 ๑.๕)ค่าน้ำ.....เป็นเงิน.....๓,๒๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๖)ค่าแรงงาน.....เป็นเงิน.....๒๐,๐๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ...๙๑,๐๐๐.....บาท/ไร่

รายได้.....๓๙๑,๐๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ขายต้นพันธุ์กล้าไม้.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๑,๐๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ขายมะขามเปรี้ยวฝักโตแปรรูป.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๑๕,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับ "ตนเอง"

- ได้รับการพัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการเข้าร่วมอบรม/ถ่ายทอดความรู้ ทำให้มีความรู้ที่ทันสมัย และสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้นำทางวิชาการเกษตรได้
- เพิ่มความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเองจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นที่ยอมรับของชุมชน
- สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูล สนับสนุน หรือโอกาสในการพัฒนาที่มากขึ้น เช่น โครงการส่งเสริมจากภาครัฐ
- ได้รับโอกาสทางอาชีพเพิ่มเติม เช่น ได้รับเชิญเป็นวิทยากร หรือเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ทำให้มีรายได้หรือความมั่นคงเพิ่มขึ้น

ประโยชน์ที่เกิดกับ "เกษตรกรรายอื่น"

- ได้รับความรู้ที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น เทคนิคการลดต้นทุน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ

- ลดการพึ่งพาหน่วยงานภายนอก เกษตรกรสามารถเข้าถึงความรู้ในชุมชนได้เลย ไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่หรือเดินทางไกล
- เกิดแรงจูงใจและความเชื่อมั่นในการพัฒนาอาชีพ เมื่อเห็นตัวอย่างความสำเร็จจาก ศพก. กล้าที่จะลองทำตาม
- สามารถสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายอาชีพในพื้นที่ เช่น เครือข่าย ศพก. ประโยชน์ที่เกิดขึ้น "ชุมชนโดยรวม"
- ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ภายในพื้นที่ของตนเอง ลดค่าใช้จ่ายในการอบรม/เดินทาง สร้างโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ตลอดเวลา
- เกิดการรวมกลุ่ม ความสามัคคี และการช่วยเหลือกันในชุมชน เช่น ร่วมกันดูแลแปลงสาธิต ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมเกษตร
- ชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น จากการส่งเสริมการปลูกพืชปลอดภัย ไม่ใช้สารเคมี และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า
- เป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาดูงาน ส่งผลให้ชุมชนมีชื่อเสียง และเกิดการพัฒนาร่วมกันทั้งระดับอำเภอ/จังหวัด
- การเป็น ศพก. ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างรอบด้าน ทั้งในระดับบุคคล ระดับเกษตรกร และระดับชุมชน โดยช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้นำ ส่งเสริมความรู้แก่เกษตรกรรายอื่น และสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรู้ ความมั่นคงทางอาหาร และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๓.๑.๑ ลดการใช้สารเคมี ช่วยรักษาสมดุลระบบนิเวศในแปลง โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ ที่มีการผลิตจากเศษพืช เศษอาหาร มูลสัตว์ในฟาร์ม ทำให้สารเคมีตกค้างในดินและแหล่งน้ำมีน้อยลง ส่งผลทำให้เป็นการเพิ่มจุลินทรีย์ในดินให้ระบบนิเวศในดินกลับมาสมดุล

๓.๑.๒ การควบคุมศัตรูพืชด้วยชีววิธี โดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา บีบเวอเรีย และสารสกัดไล่แมลง/กำจัดศัตรูพืชจากพืชสมุนไพร ไม่ใช่สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมในแปลง ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม คือ ปลอดภัยต่อมนุษย์ สัตว์เลี้ยง และแมลงที่เป็นประโยชน์ เช่น ผึ้ง หรือแมลงช่วยผสมเกสร

๓.๑.๓ การปลูกพืชแบบผสมผสาน ที่เน้นปลูกพืชหลายชนิดร่วมกันในพื้นที่เดียว เช่น ปลูกไม้ผลร่วมกับพืชตระกูลถั่ว พืชคลุมดิน ฯลฯ ให้พืชที่ปลูกช่วยเกื้อหนุนประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม คือ ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ, รักษาหน้าดิน, ลดการใช้พื้นที่ป่าใหม่

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๓.๒.๑ การปลูกพืชแบบผสมผสาน ที่เน้นปลูกพืชหลายชนิดร่วมกันในพื้นที่เดียว เช่น ปลูกไม้ผลร่วมกับพืชตระกูลถั่ว พืชคลุมดิน ฯลฯ ให้พืชที่ปลูกช่วยเกื้อหนุนประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม คือ ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ, รักษาหน้าดิน, ลดการใช้พื้นที่ป่าใหม่

๓.๒.๒ การอนุรักษ์คุณภาพอากาศ ลดการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร โดยนำมาหมักเป็นปุ๋ยแทน ลดการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลงที่ระเหยเป็นสารพิษในอากาศ ผลที่ได้คือลดมลพิษทางอากาศ ลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก และส่งผลดีต่อสุขภาพของคนในชุมชน

๓.๒.๓ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ปลุกพืชหลากหลายชนิดในระบบเกษตรผสมผสาน ไม่ใช่สารเคมีรุนแรง ส่งผลให้มีแมลงดี แมลงช่วยผสมเกสรและสัตว์ป่าท้องถิ่นอาศัยอยู่ได้ พื้นฟูแหล่งน้ำให้เหมาะกับสัตว์น้ำพื้นถิ่น เช่น ปลาตะเพียน ปลานิล ผลที่ได้คือ เพิ่มความสมดุลของระบบนิเวศ เกิดการพึ่งพิงกันของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่เกษตร

๓.๒.๔ การจัดการของเสียทางการเกษตรอย่างมีระบบ โดยใช้เศษวัสดุเหลือทิ้ง เช่น ฟาง ชีไก่ ชีวัว มาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ แปรรูปผลผลิตเหลือใช้เพื่อเพิ่มมูลค่า ผลที่ได้คือลดปริมาณขยะในชุมชน ลดผลกระทบต่อแหล่งน้ำและดิน กิจกรรมการเกษตรใน ศพก. ไม่ได้เน้นแค่ “การผลิต” แต่เน้น “การผลิตอย่างยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการรักษาดิน น้ำ อากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้ยังคงอยู่คู่กับเกษตรกรและชุมชนในระยะยาว

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ ระบบการผลิต และปัญหาทางการเกษตรของพื้นที่อย่างลึกซึ้ง สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและพัฒนาองค์ความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในชุมชนโดยรอบ

ให้คำแนะนำที่ตรงกับสภาพจริงของพื้นที่ เมื่อมีข้อมูลดิน น้ำ อากาศ และสภาพแวดล้อมจริง ศูนย์สามารถแนะนำวิธีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือจัดการฟาร์มที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ ได้ตรงจุด เช่น รู้ว่าพื้นที่ดินเปรี้ยวควรปลูกพืชชนิดไหน หรือพื้นที่แล้งควรใช้ระบบน้ำแบบใดช่วยให้เกษตรกรไม่ต้องลองผิดลองถูก

สามารถพัฒนาเทคโนโลยีหรือแนวทางการเกษตรเฉพาะถิ่น ข้อมูลพื้นฐานช่วยให้ศูนย์สามารถ “คิดค้น” หรือ “ปรับใช้” เทคโนโลยีให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น เช่น ปุ๋ยสูตรเฉพาะจากค่าวิเคราะห์ดินในชุมชน หรือพัฒนาพันธุ์พืช/สัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ชนิดข้าวที่เหมาะสมในพื้นที่ เกิดนวัตกรรมเกษตรท้องถิ่น สร้างมูลค่าและความยั่งยืน

ส่งเสริมการผลิตอย่างแม่นยำ ศพก. สามารถวางแผนการใช้ปุ๋ย น้ำ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างแม่นยำตามข้อมูลที่มี เช่น รู้ว่าดินแปลงไหนขาดโพแทสเซียม ควรใส่ปุ๋ยเฉพาะจุด แทนการหว่านทั่วแปลง เป็นการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และรักษาสภาพแวดล้อม

สร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกร เมื่อ ศพก. มีข้อมูลรองรับคำแนะนำ ทำให้เกษตรกรมั่นใจที่จะนำความรู้ไปใช้จริง ทำให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือระหว่าง ศพก. กับชุมชนมากขึ้น ทำให้ ศพก. มีบทบาทสำคัญในชุมชน และขยายผลได้ง่าย

ช่วยวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ดี

หาก ศพก. มีข้อมูลด้านทรัพยากร เช่น ปริมาณน้ำใต้ดิน ความลาดชัน ความหลากหลายทางชีวภาพ จะสามารถออกแบบระบบเกษตรให้ยั่งยืน เช่น วางผังวนเกษตร ทำระบบกักเก็บน้ำฝน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเชิงนโยบาย

ข้อมูลพื้นฐานสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด เช่น พื้นที่ไหนควรส่งเสริมปลูกพืชอะไร หรือเสนอขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ/เอกชน ได้อย่างมีหลักฐาน เป็นการเชื่อมโยง ศพก. กับการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและชุมชน

ศพก. มีความพร้อมเป็น จุดอบรม ศึกษาดูงาน และสาธิตการผลิตสินค้าเกษตร ให้แก่เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำหน้าที่เป็นวิทยากร ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรที่มีในพื้นที่ ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

การให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร ผ่านช่องทางพบปะพูดคุยในพื้นที่ เช่น ที่ ศพก. หรือ ติดต่อสอบถามทางโทรศัพท์ ซึ่งหัวข้อการให้คำปรึกษา เช่น ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาโรค แมลงศัตรูพืช ปัญหาดินและปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งทาง ศพก. จะแนะนำการตรวจวิเคราะห์ดิน เทคนิคการปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ยอย่างเหมาะสม การป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ศพก. จะเน้นการรับฟังปัญหา วิเคราะห์ร่วมกัน วางแผนการแก้ไข ทดลองนำร่อง ติดตามผลและปรับปรุง โดยใช้หลักผลจากการปฏิบัติ หลักวิชาการและเจ้าหน้าที่เกษตรคอยเป็นที่ปรึกษาการรับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกร ส่วนมากจะไม่ค่อยมีเพราะเกษตรกรในพื้นที่ร้องเรียนผ่านศูนย์พิรุณราชบุรี

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรได้อย่างทั่วถึง สามารถรวบรวมและกระจายข่าวสารจากหน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร, พัฒนาที่ดิน, พาณิชย ฯลฯ มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ กลุ่มไลน์

ศพก. มีจุดอบรมและถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมอบรม / สาธิต / ดูงาน ในเรื่องที่สำคัญ เช่น การวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลผลิต การตลาดออนไลน์

ศพก. เป็นแหล่งให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่ เกษตรกรสามารถเข้ามาขอคำปรึกษาเรื่องโรคพืช แมลง ดิน น้ำ การวางแผนการผลิต มีเจ้าหน้าที่ หรือปราชญ์ชาวบ้านให้คำแนะนำเฉพาะรายได้อย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ / สาธิตในแปลงจริง จัดอบรมให้เกษตรกรในพื้นที่เห็นและลองทำด้วยตนเอง เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์, การปลูกพืชหมุนเวียน, การวิเคราะห์ดิน เน้นการ "เรียนรู้จากการลงมือทำ" มากกว่าฟังบรรยาย ทำให้เกษตรกรมีทักษะที่นำไปใช้ได้จริง เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น เลิกใช้สารเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นการเพิ่มจำนวนเกษตรกรต้นแบบในชุมชน

ศพก. เป็นเกษตรกรต้นแบบ/ปราชญ์ชาวบ้าน ที่ดีในชุมชน เป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้คนอื่นในชุมชน ช่วยลดช่องว่างด้านภาษา ความเข้าใจ และสร้างแรงบันดาลใจที่ดี เกิดเครือข่ายเกษตรกรเรียนรู้ร่วมกันชาวบ้านให้ความเชื่อถือมากขึ้น เพราะเห็นผลจากเพื่อนบ้านของตน

การใช้สื่อออนไลน์และดิจิทัล ในการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกร เช่น สร้างกลุ่มไลน์ เพชบุรี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เทคนิคการเกษตรรายวัน ข่าวสารตลาด และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเกษตรกรเข้าถึงความรู้ได้สะดวก รวดเร็ว และตลอดเวลา ทำให้กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้มากขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ศพก. มีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในการวางแผน ถ่ายทอดความรู้ จัดอบรม สาธิต พัฒนาเครือข่าย และสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่อย่างแท้จริง ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง สร้างรายได้ และพัฒนาเกษตรกรรมในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เป็นผู้นำในการบริหารจัดการกิจกรรมของ ศพก. ทั้งด้านวิชาการ การเงิน และการจัดการทั่วไป ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก จัดประชุม และติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับคณะกรรมการและเกษตรกรต้นแบบในการร่วมพัฒนาศูนย์

- วางแผนกิจกรรมประจำปีของ ศพก. เช่น การอบรม, การทำแปลงเรียนรู้, การจัดกิจกรรมเผยแพร่
- ติดตามผลการนำความรู้ไปใช้จริงของเกษตรกร
- ประสานงานกับทุกฝ่าย ทั้งเกษตรกร หน่วยงานรัฐ และเอกชน
- เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

๑. เป็นแหล่งความรู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ภาคภูมิใจที่ศูนย์สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตร ให้เกษตรกรนำไปใช้จริง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในวิถีชีวิต เช่น การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และทำเกษตรแบบยั่งยืนได้มากขึ้น

๒. มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร ภาคภูมิใจที่ได้เห็นเกษตรกรในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีทักษะใหม่ ๆ และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นจากการเรียนรู้และลงมือทำจริง

๓. เป็นจุดเชื่อมโยงของความร่วมมือหลายภาคส่วน ภาคภูมิใจที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน หน่วยงานรัฐ โรงเรียน อบต. และเอกชน เพื่อร่วมกันพัฒนางานเกษตรในพื้นที่

๔. สามารถพัฒนาและยกระดับตนเองจากเกษตรกรทั่วไป สู่ผู้นำทางความรู้ ภาคภูมิใจในฐานะผู้จัดตั้งหรือประธานศูนย์ ที่สามารถพัฒนาตนเองจากเกษตรกรธรรมดา มาเป็นผู้นำชุมชนด้านความรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

๕. ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ภาคภูมิใจที่ศูนย์มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และผลักดันให้ชุมชนมีแนวทางการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

๖. สร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน ภาคภูมิใจที่เป็นศูนย์รวมของการเรียนรู้ การร่วมมือ และการแบ่งปันในหมู่เกษตรกร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และชุมชนสามารถพัฒนาไปด้วยกัน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๑.๑ ความเป็นผู้นำในรูปแบบ “ทางการ” เช่น ประธาน ศพก.ระดับอำเภอ, วิทยากร, คณะกรรมการ ฯลฯ ในฐานะผู้นำในตำแหน่งอย่างเป็นทางการ มีหน้าที่วางแผน บริหารจัดการ และขับเคลื่อนกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้อย่างมีระบบ จึงรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถทำให้ศูนย์เป็นที่ยอมรับ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรรมของชุมชน

๑.๒ ความเป็นผู้นำในรูปแบบ “ไม่เป็นทางการ” เช่น การเป็นแบบอย่าง การจุดประกาย การให้แรงบันดาลใจ แม้ไม่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการในบางบริบท แต่ก็รู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการทำเกษตรอย่างยั่งยืน แบ่งปันประสบการณ์ ให้คำแนะนำอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นที่พึ่งของเพื่อนบ้านและเยาวชนในชุมชน

การดำเนินงานของ ศพก. ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในฐานะ “ผู้นำชุมชน” ทั้งในรูปแบบทางการ เช่น การบริหารจัดการศูนย์และประสานงานกับหน่วยงาน และในรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดี การให้คำปรึกษา และการจุดประกายแรงบันดาลใจแก่เพื่อนบ้านและเยาวชน สิ่งเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตรอย่างยั่งยืน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

๒.๑ ในด้านการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หนึ่งในความภาคภูมิใจที่สำคัญของการดำเนินงานเป็น ศพก. คือ การได้ “เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ และทรัพยากรส่วนตัว” เพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว การทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ไม่ได้มีรายได้หรือผลตอบแทนโดยตรง แต่ด้วยความตั้งใจจริงในการพัฒนาเกษตรกรรมของชุมชน ทำให้เรายินดีเปิดบ้าน เปิดใจ และเปิดโอกาสให้เกษตรกรหรือเยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้ และเติบโตไปด้วยกัน การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ จึงไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการเป็น “ผู้ให้” ที่สร้างโอกาส สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“อดทน ขยัน ทำงานเพื่อส่วนรวม ด้วยความจริงใจ และไม่ยึดติดกับผลตอบแทน” ข้อนี้เป็นแนวทางที่ยึดถือมาตลอดในการทำงานด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชน เพราะเชื่อว่าการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จริง ก็ต่อเมื่อเริ่มจาก “ใจ” ที่อยากเห็นคนรอบข้างอยู่ดีมีสุข จึงมุ่งมั่นทำงานด้วยความเสียสละ อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค พร้อมเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และแบ่งปันความรู้โดยไม่ปิดกั้น เพราะเชื่อมั่นว่า “การให้” คือการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และจะส่งผลต่อการเปลี่ยนข้อคิดเป็น “งานคือเงิน ไม่มีงานก็ไม่มีเงิน เพราะชีวิตขับเคลื่อนด้วยเงิน”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน ประกอบไปด้วยคณะทำงานตามคำสั่งสำนักงานเกษตรอำเภอโคกศรีสุพรรณ ที่ ๑/๒๕๖๘ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๘ ประกอบไปด้วย

๒.๑ นางสาวขวัญพร วิเศษสา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๒.๒ นายอนุรักษ์ บุปะโท	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๒.๓ นายธัญญารักษ์ ชุมภู	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน ศพก.

๑. การเตรียมความพร้อม

- ระบุเป้าหมายของการถอดบทเรียน
- เลือกทีมถอดบทเรียน
- เตรียมเอกสาร/ข้อมูลพื้นฐาน เช่น แผนงานกิจกรรม ผลการดำเนินงาน ฯลฯ

๒. การรวบรวมข้อมูล

- การสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้
- การประชุมกลุ่ม (Focus Group)
- การสังเกตการณ์ในพื้นที่จริง
- การใช้แบบสอบถาม หรือแบบฟอร์มถอดบทเรียน

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน (เช่น เริ่มต้นอย่างไร? ทำอะไร? ใช้ทรัพยากรใด?)
- วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ และสิ่งที่ควรปรับปรุง
- สรุปเป็นองค์ความรู้ แบ่งเป็นหมวด เช่น ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหาร

จัดการ

๔. การจัดทำรายงานถอดบทเรียน

- เขียนสรุปบทเรียนในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น บทนำ กระบวนการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่ได้ ข้อดี/ปัญหา/แนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะ

- จัดทำเป็นเอกสาร รายงาน

๕. การเผยแพร่และนำไปใช้

- ถ่ายทอดบทเรียนให้แก่ศวก.อื่น ๆ หรือเครือข่ายเกษตรกรใช้เป็นสื่อฝึกอบรม/กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

- บรรจุไว้ในฐานข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้ของหน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน

- SWOT Analysis (วิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน/โอกาส/อุปสรรค)
- การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review (AAR))
- แผนภูมิ/แผนผังความคิด (Mind Mapping)
- แบบฟอร์มถอดบทเรียนของกรมส่งเสริมการเกษตร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ขาดความเข้าใจในกระบวนการถอดบทเรียน

- เจ้าหน้าที่หรือเกษตรกรไม่เข้าใจว่าการถอดบทเรียนคืออะไร ทำไปเพื่ออะไร
- ไม่รู้วิธีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปบทเรียน

๒. ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

- ไม่มีการบันทึกข้อมูลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม
- ขาดภาพถ่าย เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลเชิงปริมาณที่ชัดเจน

๓. เวลาจำกัด / ขาดการวางแผนล่วงหน้า

- การถอดบทเรียนมักเกิดขึ้นหลังจบกิจกรรมเร่งด่วน ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัว
- ขาดการจัดสรรเวลาและทรัพยากรสำหรับการถอดบทเรียนอย่างเหมาะสม

๔. ผู้เกี่ยวข้องบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ

- เกษตรกรเจ้าของแปลง หรือเจ้าหน้าที่ในพื้นที่อาจไม่ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่
- ขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกระบวนการถอดบทเรียน

๕. ขาดทักษะในการวิเคราะห์และสรุปบทเรียน

- ผู้ดำเนินการขาดความสามารถในการสรุปองค์ความรู้จากข้อมูลที่มี
- เน้นบันทึกเหตุการณ์มากกว่าวิเคราะห์หรือสรุปให้เป็นแนวปฏิบัติ

๖. ไม่มีการนำผลถอดบทเรียนไปใช้ต่อยอด

- ถอดบทเรียนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ต่อ หรือไม่ถูกเผยแพร่อย่างทั่วถึง
- รายงานถอดบทเรียนมักจัดเก็บไว้แต่ไม่ได้นำไปสื่อสารหรือขยาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการถอดบทเรียน

๑. สร้างความเข้าใจและฝึกอบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- จัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ความรู้เรื่องการถอดบทเรียน
- ใช้ตัวอย่างจริงหรือกรณีศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจง่ายขึ้น

๒. จัดเตรียมแบบฟอร์มถอดบทเรียนที่ใช้งานง่าย

- ใช้แบบฟอร์มมาตรฐาน เช่น แบบฟอร์ม AAR หรือ Checklist เพื่ออำนวยความสะดวก

สะดวก

- ให้ผู้เกี่ยวข้องบันทึกข้อมูลระหว่างดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๓. วางแผนการถอดบทเรียนล่วงหน้า

- บรรจุกิจกรรมถอดบทเรียนไว้ในแผนงานตั้งแต่ต้นปี
- กำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน และติดตามผลการถอดบทเรียนเป็นระบบ

๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

- เชิญเกษตรกรต้นแบบ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และผู้รับผลประโยชน์มาร่วมวิเคราะห์
- ใช้วิธีประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น

๕. พัฒนาทักษะการวิเคราะห์และจัดทำรายงาน

- ฝึกเจ้าหน้าที่ให้สามารถวิเคราะห์เชิงระบบ แยกแยะปัจจัยความสำเร็จ และจัดทำองค์ความรู้

- ใช้สื่อเสริม เช่น แผนผังความคิด (Mind Map), SWOT, หรือการเล่าเรื่อง

(Storytelling)

๖. เผยแพร่และใช้ประโยชน์จากบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

- จัดทำสื่อประกอบ เช่น วิดีโอ บอร์ดนิทรรศการ เอกสารสรุป
- นำไปใช้ในกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือฝึกอบรมในชุมชน

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้งแปลง ศพก. อำเภอโคกศรีสุพรรณ

หมายเลข ๑ สระน้ำและฐานเรียนรู้ด้านประมง

หมายเลข ๒ ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

หมายเลข ๓ ฐานเรียนรู้ด้านการเพาะพันธุ์และปลูกผักหวาน

หมายเลข ๔ ฐานเรียนรู้ด้านการขยายพันธุ์พืชด้วยเมล็ด

หมายเลข ๕ ฐานเรียนรู้ด้านการปลูกพืชแบบผสมผสาน

หมายเลข ๖ แปลงปลูกข้าว